

Regionalt utvecklingskapital

KARTLÄGGNING AV REGIONALA
UTVECKLINGSRESURSER

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Regionalt utvecklingskapital

KARTLÄGGNING AV REGIONALA
UTVECKLINGSRESURSER

Upplysningar om innehållet:
Gustaf Rehnström, gustaf.rehnstrom@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2017
ISBN: 978-91-7585-585-1
Foto: Hans Alm, Scandinav, Bildarkivet,
Mascot bildbyrå, Tommie Skoog
Produktion: Advant Produktionsbyrå

Förord

För andra gången har SKL tagit fram en kartläggning av det regionala utvecklingskapitalet. Rapporten ger en tydlig bild av hur det regionala utvecklingsarbetet finansieras och hur medlen fördelas mellan länen. Frågan om finansiering och fördelning är viktig och bidrar till en balanserad utveckling av landets olika regioner. Den regionala utvecklingspolitiken har sedan 1990-talet ändrat karaktär, från att vara kompensatorisk till att främja tillväxt och utveckling utifrån respektive läns förutsättningar. Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet har också förflyttats mot insatser relaterade till kunskap, forskning och innovation. Rapporten visar att omfattningen av medel från till exempel Vinnova vida överstiger andra finansieringskällor, såsom regeringens anslag för regional tillväxt. Detta är i grunden positivt. Utformningen av dagens regionala tillväxtpolitik möjliggör för varje län att utvecklas med egen kraft och utefter sina egna regionala förutsättningar. Det i sin tur skapar konkurrenskraft och möjliggör en hållbar tillväxt i hela Sverige.

Rapporten visar dock på vissa orosmoln vid horisonten. Även om medlen för insatser relaterade till kunskap, forskning och innovation har ökat fördelas de inte jämt över landet. Län med starka lärosäten och stor befolkning lyckas ta hem majoriteten av medlen och det finns skäl att tro att dessa skillnader kommer att öka över tid.

Små regioner får en mindre utdelning på det totala regionala utvecklingskapitalet än vad större regioner får, och regioner som inte har stora andelar inom forsknings- och innovationsprogrammen är väldigt beroende av EU:s strukturfonder för att finansiera sin utvecklingsverksamhet. I ljuset av Brexit kommer dessa medel rimligen att minska, enligt signalen från Bryssel.

Är strukturen för finansiering av det regionala utvecklingsarbetet ändamålsenlig utifrån de mål som finns för politikområdet? Rapporten är ett inspel för vidare analys och diskussion kring utformningen av framtidens regionalpolitik.

Är du intresserad av att titta närmare på siffrorna i rapporten? SKL har tillgängliggjort all data via länken [Kartläggning Regionalt utvecklingskapital, SKL](#).

Stockholm i november 2017

Katrien Vanhaverbeke
Sektionschef
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

- 7 **Kapitel 1. Regionbildning pågår**
- 7 Regionalpolitik i förändring
- 8 EU:s betydelse
- 8 Regionalt utvecklingsansvar idag
- 9 Hur skapas regional utvecklingskraft i framtiden?
- 9 Kartläggning av det regionala utvecklingskapitalet

- 10 **Kapitel 2. Vad är regionala utvecklingsresurser?**
- 11 Avgränsningar

- 13 **Kapitel 3. Inkluderade finansieringskällor**
- 13 Europeiska struktur- och investeringsfonder – ESI-fonder
- 14 Nationella, kompensatoriska anslag
- 15 Konkurrensprövade medel
- 16 Regionernas egna medel

- 17 **Kapitel 4. Resultat**
- 20 ESI-fonderna
- 22 Nationella, kompensatoriska anslag
- 24 Konkurrensprövade medel
- 26 Regionernas egna medel

- 29 **Kapitel 5. Slutsatser**
- 29 Fördelningen av det regionala utvecklingskapitalet ser olika ut
- 29 Två tydliga grunder för finansiering av regional utveckling
- 30 Norrbotten – regionen som är både och
- 30 Vad kännetecknar övriga regioner?
- 30 Övriga iakttagelser

- 31 **Kapitel 6. Finns det en Matteuseffekt för regionala utvecklingsresurser?**

- 33 **Kapitel 7. Hur ska den regionala tillväxtpolitiken se ut i framtiden?**

Regionbildning pågår

Det pågår ett skifte i svensk samhällsorganisation som har både principiell och praktisk betydelse. Från den 1 januari 2017 ansvarar regioner och regionförbund/samverkansorgan för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken i hela landet förutom i Stockholm.

En region är ett landsting som har tagit över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen. Ett regionförbund/samverkansorgan samlar kommuner och landstinget i ett län och styrs därmed av indirekt valda politiker från de medverkande kommunerna och landstinget.

I fjorton län finns redan direktvalda regioner och arbete pågår i de återstående sju länen. År 2019 finns ett direktvalt politiskt ansvar för regional utveckling i alla län.

När vi dagligen rör oss över kommun- och länsgränser krävs att frågor som rör arbetsmarknad, utbildning, infrastruktur och kommunikationer hanteras i en större geografi. Skilda regionala förutsättningar kräver dock olika former av tillväxtskapande insatser och genom att flytta det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till direktvalda regioner och samverkansorgan skapas ett ökat handlingsutrymme för regionala bedömningar och beslut.

Regionalpolitik i förändring

Skilda regionala förutsättningar har alltid funnits men synen på hur dessa skillnader ska hanteras – både ur ett nationellt och regionalt perspektiv – har förändrats. Perioden 1940–1980 karaktäriseras av en strukturomvandling där arbetskraften omfördelades över landet och produktivitetsskillnader mellan sektorer minskade. De regionala insatserna fokuserade på flyttbidrag för arbetskraften och lokaliseringstöd till de företag som blev kvar, vilket mest gällde länen i norra Sverige.

Oljekrisen 1973 drabbade industriorter i Mellansverige hårt och den regionala insatskartan ritades om till att gälla fler län. År 1980 var den regionala klyftan (mätt som BNP per capita) historiskt liten. Som en del i en allmän internationell trend har sedan de regionala skillnaderna ökat igen. Framförallt ser vi kraftigt expanderande storstadsregioner.

I början av 2000-talet ställdes politiken om från regionalpolitik och näringspolitik till regional utvecklingspolitik med målet ”väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet”. Utgångspunkten var utvecklingsfrämjande åtgärder utifrån lokala och regionala styrkor och möjligheter. Arbetsformer skulle utvecklas och stärkas genom decentralisering.

Den successiva utvecklingen med att flytta över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regional politisk nivå inleddes 1999 med

att Västra Götalandsregionen på försök tog över utvecklingsansvaret för kommunikationer, näringslivs- och regionalpolitik.

EU:s betydelse

En annan viktig faktor bakom omställningen till en regional utvecklingspolitik är Sveriges medlemskap i EU. Tillväxtpolitiken inom EU har en territoriell inriktning, dvs. utgångspunkten för politiken är inte längre i första hand enskilda sektorer eller politikområden utan den ska istället utformas utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar. Kommuner och regioner kan söka medel genom EU:s fonder och program för tillväxtfrämjande insatser. Alla projekt som får stöd ska bidra till att målen i EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi, Europa 2020 uppnås.

Ett av de viktigaste investeringsverktygen för att skapa regional tillväxt och sysselsättning är *sammanhållningspolitiken*, det vill säga EU:s instrument för att minska regionala skillnader och ojämlikhet mellan människor. Den finansieras med de europeiska struktur- och investeringsfonderna och utgör en tredjedel av EU:s budget. Arbetet byggs upp av sjuåriga ledtider, samordning mellan sektorer och samhällsnivåer samt en territoriell anpassning av insatserna vilket bidragit till nya former av tillväxtprocesser och arbetsformer.

Ett annat betydande instrument är Horisont 2020 (Horizon 2020), det nuvarande ramprogrammet för forskning och innovation inom EU. Horisont löper till 2020 och är, till skillnad från de tidigare ramprogrammen för forskning och utveckling, utmaningsdrivet. Med utmaningsdrivet menas att det övergripande syftet är att ta sig an stora samhällsutmaningar som demografisk förändring, urbanisering och klimatförändring. Tanken är att offentlig sektor, näringslivet och civilsamhället skall bidra till lösningarna, inte bara den traditionella universitetsbaserade forskningen. Deltagande i Horisont 2020 har därmed breddats till att uttryckligen omfatta kommuner, landsting och regioner.

Regionalt utvecklingsansvar idag

Den utveckling vi sett de senaste 20 åren innebär helt nya möjligheter för den regionala nivån att ta ansvar för och finansiera regional utveckling men det ställer också nya krav på både politisk ledning och kompetens.

Det regionala utvecklingsansvaret ger regionen/samverkansorganet ett territoriellt ansvar att samla kommuner, myndigheter, universitet och högskolor, näringsliv och civilsamhälle kring en strategi för länets utveckling och den ska samordna genomförandet. Det står dock inte regionen fritt att definiera uppdraget utan ansvaret regleras enligt lagen om utvecklingsansvar i vissa län (2010:630) och innebär att regionen ska:

- › utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling
- › samordna insatser för genomförandet av strategin
- › besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete
- › upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur

Det regionala tillväxtarbetet regleras även i bland annat förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken, förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar, förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag och förordningen (2015:212) om statligt stöd inom europeiska regionala utvecklingsfonden.

Utöver de uppgifter som regleras i lag och förordning har de regionalt utvecklingsansvariga fått uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken genom särskilda regeringsbeslut.

Hur skapas regional utvecklingskraft i framtiden?

I november 2016 meddelade civilminister Ardalan Shekarabi att arbetet med att bilda nya större regioner lades åt sidan på obestämd framtid. Med utebliven storregionreform ställs regionerna inför frågor om hur framtidens utmaningar ska mötas utifrån dagens regionala karta. Hur kan den regionala utvecklingspolitiken bättre bidra till tillväxt i hela landet? Hur kommer de regionala utvecklingsmedlens omfattning och fördelning att se ut framöver?

I grova drag går nationella/kompensatoriska medel till glest befolkade, perifera regioner och konkurrensutsatta utvecklingsmedel till storstadsregionerna. De nationella medlen utgår från en historisk politisk kontext. De bygger på indikatorer som befolkningstäthet, demografi, utbildningsnivå, förvärvsintensitet med mera som justerats och ändrats över tid. De konkurrensutsatta medlen förutsätter i högre grad kapacitet i regionen för att söka dessa medel och befolkningstäta, större regioner har ett försprång.

Mot bakgrund av den nuvarande regionala kartan blir frågan om vad som skapar utvecklingskraft i framtiden avgörande? Krävs flerregional samverkan för att öka kapaciteten att söka konkurrensutsatta medel? Hur kan vi koppla samman olika politikområden? Vad betyder utvecklingen inom EU för regionernas möjligheter?

Kartläggning av det regionala utvecklingskapitalet

Som ett underlag till förståelsen för regioners utvecklingsmöjligheter samt diskussioner kring det regionala utvecklingsansvaret gav SKL i uppdrag till konsultbolaget Kontigo att skapa en bild över det regionala utvecklingskapitalet, dvs. strategiska utvecklingsresurser som finns tillgängliga för den regionala nivån att använda för tillväxtskapande arbete inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget samt hur resurserna fördelar sig regionalt. I uppdraget låg att:

- › skapa en så heltäckande bild över de samlade utvecklingsresurserna som möjligt
- › visa vilken roll olika typer av finansiering spelar för olika regioner
- › ta fram ett underlag för regionerna att använda sina resurser strategiskt

Uppgifter har inhämtats från tolv finansieringskällor som Kontigo tillsammans med SKL bedömt vara de mest relevanta i sammanhanget.

Utöver Kontigos kartläggning består denna rapport även av tre regionala bilder över hur resurserna bidrar till att stärka det regionala arbetet för tillväxt och sysselsättning.

Vad är regionala utvecklingsresurser?

Frågan om vad som utgör regioners utvecklingsresurser är inte helt enkel. Någon enhetlig definition existerar inte. Tidigare försök har gjorts, exempelvis i ett PM från Närings- och handelsdepartementet från 1999¹. Då utgick man från ett antal anslag i statsbudgeten inom åtta olika utgiftsområden där ett urval av anslag som bedömdes betydelsefulla gjordes.

Här finns en första utmaning vad gäller avgränsning. Hur avgörs vad som är att betraktas som betydelsefullt – och vem gör den bedömningen? Regionala utvecklingsresurser kan å ena sidan sägas omfatta resurser och investeringar som berör konkreta utgiftsposter och anslag kopplat till bostäder, forskning, utbildning, infrastruktur och näringsliv. Men regionala utvecklingsresurser skulle också kunna inkludera mer svårfångade ”resurser”, som regionala entreprenörskapskultur, socialt kapital eller liknande.

Stockholms läns landsting (nuvarande Tillväxt- och regionplaneförvaltningen) gör i rapporten ”Investeringar i Stockholmsregionen” från 2011 en annan avgränsning och definition. Landstinget har istället valt att undersöka företagens, hushållens och offentliga aktörers totala investeringar i Stockholms län.

Mot bakgrund av den bristande enhetligheten kring definitionen av regionala utvecklingsresurser har Kontigos uppdrag att kartlägga dessa resurser inletts genom att man tillsammans med uppdragsgivaren diskuterat fram en avgränsning av vilka resurser som bör inkluderas. Avgränsningarna har gjorts dels med målet att underlätta jämförelser mellan regioner och dels med målet att kunna skapa ett hanterbart underlagsmaterial inom ramen för det befintliga uppdraget. Tabellen på nästa sida visar den slutgiltiga avgränsningen för den här kartläggningen.

Sammanställningen ska alltså ses som ett försök att ringa in det svårfångade begreppet regionala utvecklingsresurser. Arbetet med kartläggningen har lett till nya insikter vilket gör att en framtida revidering säkerligen innehåller ett antal justeringar i underlagsmaterialet.

Not. 1. Närings- och handelsdepartementet (1999). ”Tillväxt och sysselsättning – en sammanställning av betydelsefulla politiska åtgärder med tonvikt på det regionala tillväxtkapitalet”.

TABELL 1. Finansieringskällor grupperade efter finansieringstyp

Finansieringstyp	Finansieringskälla
Nationella, kompensatoriska anslag	Regionala företagsstöd 1:1, Projektmedel 1:1, Transportbidrag
ESI-fonderna	Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska Socialfonden (ESF), Landsbygdsprogrammet inkl. Lokalt Ledd Utveckling (LLU), Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF)
Konkurrensprövade medel	Horisont 2020, Vinnovas program, Tillväxtverkets 1:5 projektmedel, Energimyndighetens anslag 1:4
Regionernas egna medel	Regionala skattemedel eller medlemsavgifter

Avgränsningar

Redan tidigt bestämdes att kartläggningens fokus inte skulle ligga på att erbjuda en *heltäckande* bild av de totala resurser som varje region har att disponera varje givet budgetår. Avgränsningen som gjordes inledningsvis fokuserade på ekonomiska utvecklingsresurser med tydlig koppling till regional näringslivsutveckling. Detta definierades som resurser riktade direkt eller indirekt till näringslivet, exempelvis i form av företagsstöd (direkt) eller i form av projekt-/programmedel för insatser där näringslivet utgör en viktig målgrupp för aktiviteter eller där näringslivet fungerar som samverkanspart (indirekt). I statsbudgeten identifierades framför allt anslag inom utgiftsområde 19 (Regional tillväxt) respektive 24 (Näringsliv) som intressanta utifrån avgränsningen. Den inledande avgränsningen var sedan vägledande för datainsamling från de aktörer som kontaktades under studien.

Det går naturligtvis att ifrågasätta en sådan avgränsning då synen på vad som är regional utveckling och vad som anses vara betydelsefullt för det regionala näringslivets utveckling knappast är helt enhetligt mellan regionerna, bland annat beroende på vilken branschstruktur och vilka utvecklingsområden man prioriterar regionalt. Dessa skillnader framgår konkret bland annat i olika regionala tillväxtansvariga aktörers årsredovisningar. Vad som inkluderas i dessa under rubriken "regional utveckling" (eller liknande rubricering) kan skilja sig åt i vissa avseenden vilket gör det till en utmaning att utföra jämförelser mellan regioner. Dessutom avsätter ofta andra offentliga

aktörer utöver de regionalt tillväxtansvariga egna resurser för olika regionala utvecklingsinsatser, exempelvis kommuner och kommunförbund. Detta sker exempelvis genom medfinansiering av olika utvecklingsprojekt.

Vidare inkluderas i denna kartläggning inte medel som aktörer investerar i förbättringar inom transport- och infrastrukturområdet (Tillväxtverkets transportbidrag inkluderas i studien, men syftar sitt namn till trots inte på utbyggnad eller underhåll av infrastruktur – utan på att minska kostnadsnackdelar för tillverkningsföretag i svensk glesbygd). Medel för underhåll och utbyggnad av infrastruktur skulle kunna anses ha kopplingar till regional näringslivsutveckling, då förbättrad infrastruktur kan tänkas ge bättre förutsättningar för pendlare. Detta har rimligen en effekt på en regions kompetensförsörjning då företagets rekryteringsmöjligheter förbättras genom denna typ av arbetsmarknadsförstoring. Samma gäller för medel som riktas mot grundforskning och utbildning, insatser som förstås kan påverka en regions kompetensförsörjning och konkurrenskraft, men som också ligger utanför avgränsningen i denna studie.

Regionernas utvecklingsresurser kan därtill sägas omfatta resurser från en rad olika aktörer – offentliga och ideella – exempelvis olika stiftelser. I den här undersökningen står dock offentliga medel i fokus. Finansiering från privata aktörer finns också att ta ställning till. Detta sker exempelvis genom att privata företag medfinansierar av olika typer av utvecklingsprojekt. Dessa uppgifter har inte heller samlats in i denna kartläggning.

Akademien kan också bidra med finansiering till olika insatser, eller via icke finansiella medel såsom in kind-bidrag till projekt samt de insatser för kommersialisering och innovation som bedrivs vid lärosäten. Dessa bidrag ingår inte i denna studies avgränsning. Högskolesektorn inkluderas däremot i kartläggningen utifrån sin roll som mottagare av medel från de inkluderade finansieringskällorna.

Därtill inkluderar den här undersökningen offentliga medel från EU, staten och regionerna, men inte kommunerna. På lokal nivå bedriver många kommuner, enskilt eller i samverkan (exempelvis via kommunförbund), ett aktivt näringslivsutvecklande arbete. Det kan röra sig om mindre bidrag till projekt och verksamheter eller personellt deltagande i olika projekt. I denna kartläggning har dessa typer av medel legat utanför den avgränsning som har gjorts. Denna typ av kommunala

utvecklingsresurser hade nämligen krävt en omfattande insats att överblicka rättvist. Därför inkluderas endast de regionala skattemedel (region, landsting) eller medlemsintäkter (regionförbund) som avsätts för regional utveckling enligt avgränsningen ovan. Resurserna som inkluderas här är till exempel regional medfinansiering av olika sorters tillväxtorienterade projekt (till exempel I:1, ERUF) samt finansiering och driftbidrag till näringslivs- och tillväxtorienterade verksamheter, såsom ALMI Företagspartner.

Nationella och regionala medel till regional kulturverksamhet finns ej redovisade i denna rapport trots att kulturen spelar en betydande roll för regional utveckling. Dessa medel har tidigare redovisats mer ingående i rapporten Kultur i hela landet. Regionala perspektiv på kultursamverkan modellen (2015).

Inkluderade finansieringskällor

Europeiska struktur- och investeringsfonder - ESI-fonder

EU är genom olika program och fonder en viktig finansieringskälla för regional utveckling. Syftet är att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna inom EU samt stärka EU:s konkurrenskraft gentemot omvärlden. Cirka en tredjedel av EU:s budget går till regionalpolitik.

I denna kartläggning ingår Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska Socialfonden (ESF) Landsbygdsprogrammet (LBP), Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF) och Lokalt Ledd Utveckling (LLU). Statistiken har i flera fall schablonberäknats per år utifrån det totalbelopp som aktörerna redovisat.

Kategorin inkluderar resurser som i viss mån omfattas av regional konkurrens, men som samtidigt karakteriseras av att de fördelas delvis på förhand genom programskrivningar och direktiv till ansvariga myndigheter.

En utförligare redovisning av ESI-fonderna finns i rapporten EU:s fonder och program 2014–2020 (Sveriges Kommuner och Landsting, 2015)

Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF)²

För ERUF inkluderas alla medel som går att koppla till aktörer på regional nivå. Information om projektmedel genom regionala utvecklingsfonden har tillhandahållits av Tillväxtverket. Data utgörs av beviljade medel per år.

Totalt omfattar medlen från ERUF 4,91 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Europeiska Socialfonden³

När det gäller ESF inkluderas endast programområde 1 (kompetensförsörjning), då den bedöms ha mest bäring på regional utveckling och näringslivsutveckling. Övriga programråden har valts bort vid detta tillfälle. Det finns dock goda grunder för att inkludera dessa i framtiden, då insatser mot icke-sysselsatta målgrupper kan anses ha minst lika mycket bäring på den regionala utvecklingen som insatser mot redan sysselsatta. Statistiken har tillhandahållits av ESF-rådet och avser beviljade medel för hela perioden 2014–2016. Detta har sedan schablonberäknats per år.

Totalt omfattar medlen från ESF PO1 704 miljoner kronor för åren 2014–2016.

Not. 2. European Regional Development Fund (ERDF).
Not. 3. European Social Fund (ESF).

Landsbygdsprogrammet⁴

Landsbygdsprogrammet stödjer såväl olika typer av projekt som enskilda företag. I kartläggningen har vi inkluderat projektstöd inom åtgärder som har ett tydligt näringslivsutvecklande perspektiv, såsom utveckling av små företag, utveckling av turism samt diversifiering av näringsverksamheter. Andra typer av projektstöd har uteslutits. Data över finansiering genom Landsbygdsprogrammet samt de olika formerna av Lokalt Ledd Utveckling har tillhandahållits av Jordbruksverket, som även gett rådgivning om vilka resurser och områden som bör inkluderas och vilka som anses falla utanför avgränsningen. Inkluderas gör ett urval av fokusområden inom prioriteringarna 1, 2, 3, 5 och 6 samt de satsningar på Lokalt Ledd Utveckling – LLU (huvudsakligen Leader) som Jordbruksverket finansierar via medel från ESF, ERUF och LBP.

För LLU har Jordbruksverket varit behjälpliga med att välja vilka medel som bör inkluderas i definitionen regional utveckling. Data för LBP och LLU avser beviljade medel för hela projektperioden och har schablonberäknats per år av Jordbruksverket.

Värt att nämna är att det enskilt största fokusområdet vad gäller beviljade medel är 6C – bredbandsutbyggnad, vilket utgör omkring två tredjedelar av totala medel. Jordbruksverket samt Länsstyrelsen i respektive län handlägger och fattar beslut om stöd.

Totalt omfattar medlen från LBP samt urvalet av LLU via medel från ESF, ERUF och LBP 3,39 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Europeiska Havs och Fiskerifonden⁵

För Europeiska Havs och Fiskerifonden (EHFF) har Jordbruksverket redovisat statistik över fördelning av beviljade medel. Ett urval har gjorts i samråd med Jordbruksverket utifrån vilka delar av medlen som tydligt har bäring på näringslivsutveckling och regional utveckling. Data har schablonberäknats per år med utgångspunkt i totalbelopp för hela projektperioden.

Totalt omfattar urvalet av medel från EHFF 57 miljoner kronor för åren 2014–2016.

Nationella, kompensatoriska anslag

Resurser för regional utveckling tillhandahålls också genom statliga anslag som i statsbudget och regleringsbrev fördelas mellan regionerna utifrån vissa förbestämda fördelningsnycklar. Inom denna kategori återfinns finansieringskällorna Anslag 1:1 (Projektmedel och Regionala företagsstöd) samt Transportbidrag.

Anslag 1:1

Omfattningen och den regionala fördelningen av anslaget regleras genom statens budget (utgiftsområde 19: regional tillväxt) och genom årliga regleringsbrev. Anslaget kan delas upp i två olika kategorier – projektmedel och regionala företagsstöd.

› **1:1 Projektmedel** handläggs och beviljas i stor utsträckning av regionalt tillväxtansvariga aktörer. En mindre del handläggs och beviljas av Tillväxtverket. Projektmedlen utgör en viktig källa till medfinansiering av ESI-finansierade projekt, framför allt regionalfondsprojekt. Uppgifter om beviljade medel har inhämtats från Tillväxtverket för år 2014, 2015 och 2016.

Totalt omfattar de regionalt fördelade 1:1-projektmedlen 3,2 miljarder kronor för åren 2014–2016.

› **1:1 Regionala företagsstöd** i form av stöd eller checkar till kommersiell service, regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling samt såddfinansiering (KS, RIS, FUB och SÅDD). De regionala företagsstöden handläggs och beviljas av olika aktörer beroende på vilken region som är aktuell. I flera län handlägger och beviljar Länsstyrelsen dessa medel, medan regioner eller regionförbund gör det i andra regioner. Det är inte nödvändigtvis aktören med regionalt tillväxtansvar som handlägger och beviljar ansökningar. Tillväxtverket handlägger ansökningar om regionalt investeringsstöd på över 25 miljoner kronor. Medlen betalas ut som stöd eller checkar och används för att hjälpa företag i regionerna att uppnå långsiktig tillväxt och lönsamhet.

Totalt omfattar de regionala företagsstöden 2 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Not. 4. Rural Development Programme.

Not. 5. European Maritime and Fisheries Fund (EMFF).

Transportbidrag

Transportbidraget handlägger och beviljar ansökningar om Transportbidrag. Bidraget syftar till att ge bättre förutsättningar för företag i Sveriges fyra nordligaste län Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, genom att ge viss kompensation för de kostnadsnackdelar som uppstår av ett ogynnsamt transportläge. Tillväxtverket har tillhandahållit siffror över beviljade medel per år 2014–2016.

Totalt omfattar transportbidraget 1,1 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Konkurrensprövade medel

Finansieringskategorin benämns konkurrensprövade medel då den utgörs av medel som regionala aktörer från olika sektorer i stor utsträckning konkurrerar om nationellt (och internationellt i Horisont 2020) via ansökningar av medel inom ramen för olika utlysningar.

Finansieringskällorna som inkluderas i kategorin är alltså dels medel från Horisont 2020, men också från Vinnovas program, Tillväxtverkets program och Energimyndighetens 1:4-anslag.

Horisont 2020

Horisont 2020 (Horizon 2020) är det nuvarande ramprogrammet för forskning och innovation inom EU och löper till 2020.

Finansieringen ligger på knappt 80 miljarder euro för en sjuårsperiod. Analyserna Vinnova gjort av svenskt deltagande i de första åren i Horisont 2020 visar att deltagandet ligger på ungefär samma nivå som i det föregående ramprogrammet FP7 och att det nu är fler svenska organisationer av olika slag som deltar (se Vinnovas årsbok 2015 svenskt deltagande i europeiska program för forskning och innovation).

Information om fördelning av medel från Horisont 2020 har tillhandahållits av Vinnova och omfattar beviljade medel. Data finns ej på årsbasis utan redovisas löpande ackumulerat för hela programperioden. Data har därför schablonberäknats för respektive år, med utgångspunkt i totalsumman för hela perioden 2014–2016. Under 2017 har Vinnova också publicerat ett verktyg som gör det möjligt att direkt söka och analysera svenskt deltagande, se myndighetens hemsida. Verktyget gör det möjligt att skapa en bild av hur svenska kommuner, landsting och regioner erhåller EU-finansiering för forskning, utveckling och innovation och vad man konkret gör i projekten.

siering för forskning, utveckling och innovation och vad man konkret gör i projekten.

Totalt omfattar medlen från Horisont 2020 571 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Vinnovas program

Vinnovas program är en stor finansiär av regional utveckling. Statistik över fördelning från Vinnovas nationella portfölj till aktörer i regionerna har tillhandahållits av myndigheten själva. De projekt som inkluderats i kartläggningen rör insatser som syftar till näringslivsutveckling, näringslivsfrämjande, samarbete akademi/näringsliv i syfte att bedriva tillämpad forskning eller produkt-/processutveckling (ej grundforskning eller utbildning), innovation och innovationsprocesser i företag. Datan utgörs av beviljade medel per år 2014–2016.

Totalt omfattar medlen från Vinnovas program 7,64 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Tillväxtverkets projektmedel 1:5

Tillväxtverkets program är också en viktig finansiär av regional utveckling. (statens budget, utgiftsområde 24: näringsliv) används enligt statens budget till "näringslivsfrämjande åtgärder". Tillväxtverket förvaltar dessa medel inom ramen för olika utvecklingsprogram och -insatser. Tillväxtverket har tillhandahållit uppgifter om beviljade medel per år under perioden 2014–2016.

Totalt omfattar medlen från Tillväxtverkets 1:5-projektmedel 463 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Energimyndigheten, anslag 1:4

En annan nationell aktör av stor betydelse för regional utveckling är Energimyndigheten, som genom energiforskningsanslaget 1:4 (statens budget, utgiftsområde 21: energi) förvaltar, handlägger och beviljar program- och projektstöd som syftar till att främja forskning, innovation, utveckling, demonstration samt kommersialisering på energiområdet. I denna kartläggning har ett urval gjorts där finansiering för projekt som uteslutande handlar om grundforskning har uteslutits. Kvar finns då finansiering för projekt rörande tillämpad forskning, utveckling, pilot- och demoprojekt samt affärsutveckling. Siffrorna som redovisas i

studien är beviljade medel minus återförda medel, fördelat per år 2014–2016.

Totalt omfattar medlen från Energimyndighetens 1:4-anslag 2,11 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Regionernas egna medel

Regionernas egna medel ger en bild av hur mycket medel som de regionalt tillväxtansvariga aktörerna själva lagt under 2014–2016 på regionalt utvecklingsarbete och stöd därtill. Data utgörs av budgeterade medel per år. Regionerna har omsett inkomma med data över egna medel (skattemedel och/eller medlemsavgifter) till regional utveckling, som definierats som:

- › Näringslivsutveckling
- › Innovation, samarbete forskning/näringsliv, tillämpad forskning
- › Kompetensförsörjning
- › Digitalisering, bredband
- › Personalkostnader som relaterar till specifika insatser (in kind)
- › Verksamhetsstöd/-bidrag av relevans (till exempel ALMI, inkubatorer, Brysselkontor, destinationsbolag, etc.)

Det bör påtalas att detta förmodligen är den finansieringskälla som präglas av störst osäkerhet. Detta eftersom det varit upp till regionerna att själva komma in med uppgifter om egna utvecklingsmedel utifrån vår avgränsning. Detta skiljer sig från andra finansieringskategorier där man förvisso kan ha synpunkter på vilka medel som inkluderats respektive exkluderats i urvalet – men där samma urval gjorts för alla regioner utifrån samma systematik.

Totalt omfattar regionernas egna medel 3,66 miljarder kronor för åren 2014–2016.

Resultat

Totalt uppgår de regionala utvecklingsmedlen till drygt 13,5 miljarder kronor år 2016. Detta kan sättas i relation till till exempel statens utgifter 2017 för utbildning och universitetsforskning (UO 16) som låg på 72,3 miljarder. Värt att notera är att i en liknande kartläggning från Sveriges Kommuner och Landsting som genomfördes år 2004 landade summan på 11,1 miljarder kronor.

Av de totala regionala utvecklingsmedlen för perioden 2014–2016 som redovisas i rapporten går runt 35 % till Västra Götaland, Stockholm och Norrbotten. År 2016, det senaste året som denna kartläggning omfattar, är den totala mängden utvecklingsmedel betydligt större än för åren 2014 (cirka 9 miljarder kronor) och 2015 (cirka 9,8 miljarder kronor). Detta eftersom att beviljanden av en stor del av ESI-medlen träder i kraft främst under 2016.

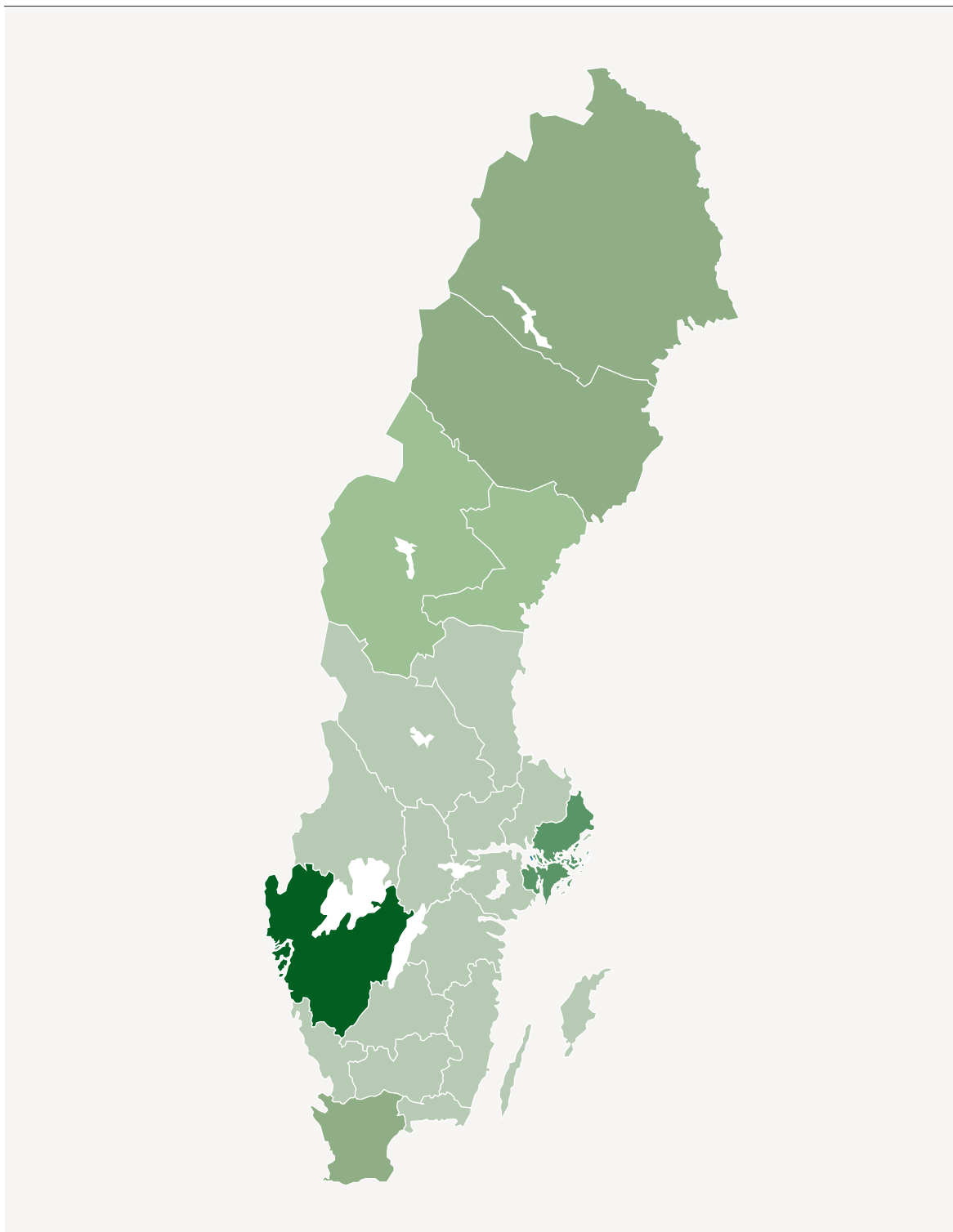
I rapporten presenteras data grupperad enligt valda finansieringskategorier (det vill säga ESI-, nationella, konkurrensprövade respektive regionernas egna medel). Data redovisas per år, region och capita.

Redovisning av medel per capita gör det enklare att dra slutsatser från materialet. Detta eftersom det tar bort de stora skillnaderna som existerar då data presenteras i absoluta tal. När absolut tal används blir skillnaderna ibland så stora att mindre regioners medel osynliggörs av en alltför utdragen skala.

Detaljerad statistik

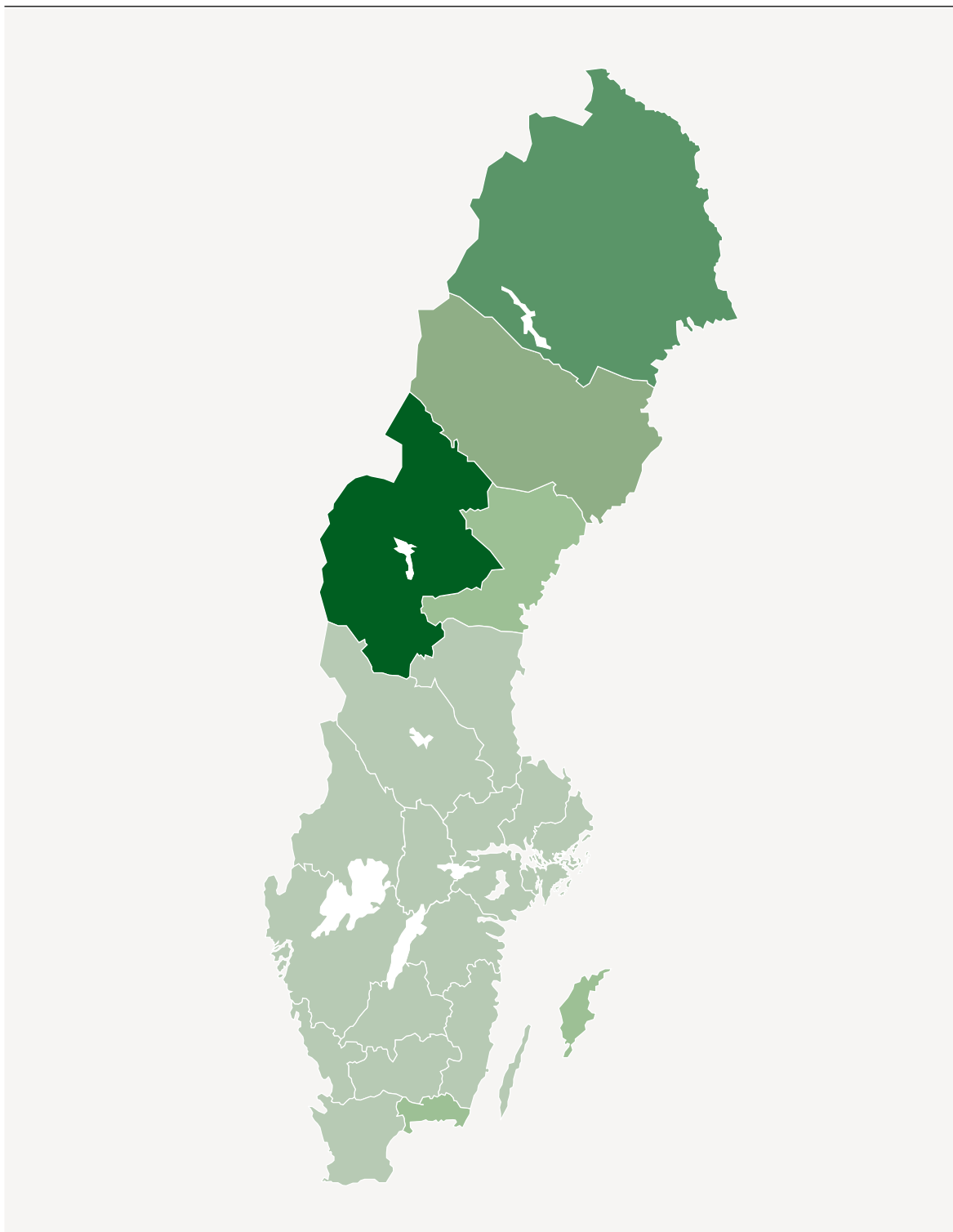
För den som vill se mer detaljerad statistik för alla år som täcks av denna kartläggning (2014–2016) går detta att se online via länken [Kartläggning Regionalt utvecklingskapital, SKL](#).

KARTA 1. Totala utvecklingsmedel per region i absoluta tal, år 2016

Bilden ovan visar hur totalbeloppen för alla de kartlagda medlen i denna studie fördelade sig per region för 2016. En mörkare grönare färg indikerar mer medel, vilket visar på den relativt goda tillgången på utvecklingsmedel i Norrbotten, Västerbotten och de tre storstadsregionerna - åtminstone i absoluta tal.

KARTA 2. Totala utvecklingsmedel per region per capita, år 2016

Per capita blir fördelningen en annan, med Jämtland, Norrbotten och Västerbotten i topp (6 640–4 623 kr/invånare). Stockholm, Sörmland och Skåne är länen med de lägsta per capita-beloppen (729–880 kr/invånare).

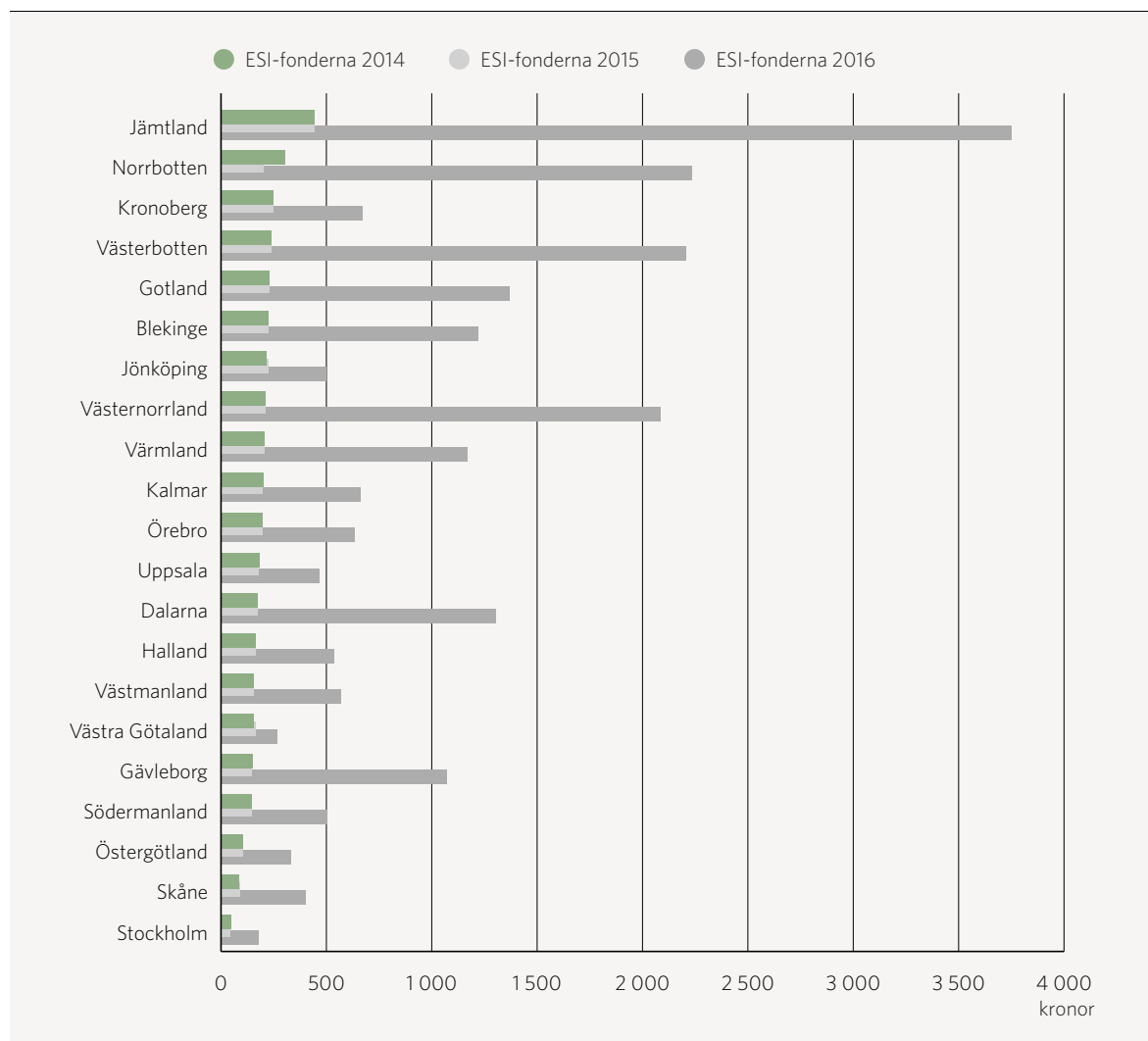
ESI-fonderna

Inom kategorin ryms fyra finansieringskällor:

- › Europeiska Socialfonden (ESF), programområde 1 – kompetensförsörjning
- › Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF)
- › Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF)⁶
- › Landsbygdsprogrammet⁷

Resultatet av kartläggningen av beviljade medel ur ESI-fonderna presenteras i diagram 1 nedanför.

DIAGRAM 1. ESI-fonderna per capita, 2014–2016

Totalt uppgår ESI-medlen, i absoluta tal, i regionerna under de tre åren till strax över nio miljarder kronor. Detta gör ESI-medel till den näst största finansieringskategorin. Medlen från ERUF är den största finansieringskällan i kategorin, med 4,9 miljarder kronor totalt för hela perioden.

Näst störst är källan LBP inkl. LLU som landar på cirka 3,39 miljarder kronor för perioden 2014–2016. Anledningen till den stora skillnaden mellan de två första åren och 2016 är att beviljningar av medel från ERUF startade år 2016.

Not. 6. Eftersom relevans för näringslivsutveckling har varit ett urvalskriterium inkluderas endast en liten del av EHFF.

Not. 7. Endast relevanta prioriteringar inkluderas.

På föregående sida syns att det är de fyra nordligaste regionerna som beviljats mest medel per capita ur ESI-fonderna. I andra änden av skalan återfinns de mest befolkade regionerna. Det är alltså, som nämnts, på grund av att ERUF-medel började beviljas först 2016 som ett stort skifte sker mellan 2015 och 2016. Det är också här som den stora skillnaden mellan regionerna uppstår. Därmed är det alltså medel från ERUF som utgör den stora skillnaden i medel för framför allt de norra regionerna, och då främst Jämtland, kontra övriga regioner.

Görs jämförelsen istället med absoluta tal framkommer det att Västra Götaland har mest ESI-medel, följt av Skåne och Västerbotten. Noterbart är Västra Götalands stora andel inom landsbygdsprogrammet, där totalbeloppet är mer än dubbelt så stort som Skånes (näst mest medel) och mer än tredubbel så stort som Norrbottens (tredje mest medel). Faktum är att landsbygdsprogrammet utgör nästan 63 % av de totala medlen från ESI-fonderna för Västra Götaland, vilket gör det till den överlägset största finansieringskällan bland de ESI-fonder som kartlagts.

TABELL 2. ESI-fonderna, totalbelopp för åren 2014–2016

Region	ERUF	ESF PO1	LBP inkl. LLU	EHFF	Summa
Västra Götaland	207 704 918	135 282 205	612 739 631	19 112 395	974 839 149
Skåne	423 578 993	83 151 509	254 897 057	2 163 952	763 791 511
Västerbotten	559 581 302	23 145 556	158 521 606	5 723 779	746 972 243
Norrbotten	484 282 093	15 473 378	206 621 064	4 799 200	711 175 735
Västernorrland	459 956 921	6 523 787	146 752 101	160 000	613 392 809
Stockholm	297 766 167	174 554 006	131 662 263	1 482 522	605 464 958
Jämtland	424 683 177	17 740 321	150 996 894	0	593 420 392
Dalarna	320 274 245	28 828 047	117 295 241	0	466 397 533
Värmland	268 549 422	14 179 810	155 202 976	586 938	438 519 146
Gävleborg	262 980 285	7 104 948	117 262 943	1 138 873	388 487 049
Jönköping	107 050 996	26 184 094	182 647 255	12 178 275	328 060 620
Örebro	128 412 965	10 114 340	162 969 023	29 274	301 525 602
Uppsala	105 034 312	37 996 035	148 041 797	4 317 595	295 389 739
Halland	119 808 737	24 199 254	131 083 272	197 217	275 288 480
Blekinge	158 172 865	35 118 687	69 945 949	0	263 237 501
Kalmar	111 644 775	8 049 288	133 859 081	30 350	253 583 494
Östergötland	103 050 165	11 023 662	128 990 414	0	243 064 241
Västmanland	111 432 189	22 026 192	101 218 039	0	234 676 420
Södermanland	103 672 812	11 878 007	111 314 691	0	226 865 510
Kronoberg	82 656 853	7 945 003	129 375 106	5 371 676	225 348 638
Gotland	66 180 275	4 081 473	35 297 986	35 869	105 595 603
Summa	4 906 474 467	704 599 602	3 386 694 389	57 327 915	9 055 096 373

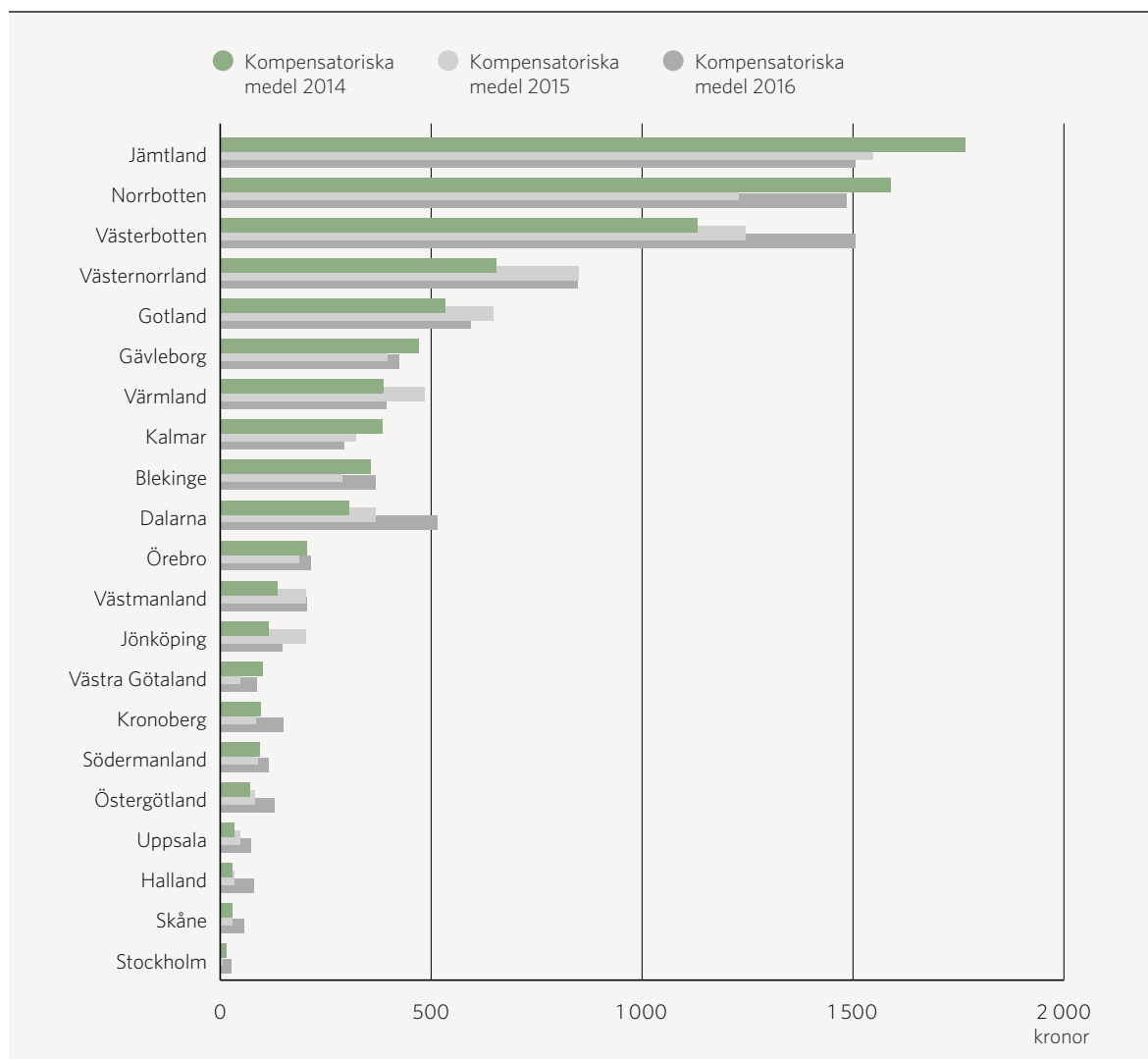
Nationella, kompensatoriska anslag

Inom kategorin ryms finansiering från tre källor:

- › 1:1 Projektmedel
- › 1:1 Regionala företagsstöd (KS, RIS, FUB, SÅDD)
- › Transportbidrag

I diagram 2 presenteras de nationella anslagen per capita och region, fördelat per år.

DIAGRAM 2. Nationella, kompensatoriska anslag per capita, 2014–2016

Finansieringskategorin nationella anslag uppgår i absoluta belopp till 6,3 miljarder kronor totalt för åren 2014–2016. Mer än hälften av detta – 3,2 miljarder – utgörs av 1:1 projektmedel som därmed är den största finansieringskällan inom denna kategori. Utöver det omfattar kategorin 1:1 regionala företagsstöd och transportbidrag om 2 miljarder respektive 1,1 miljarder kronor.

Även här syns att norrlandslänen, inklusive Gotland och Gävleborg, har mest nationella anslag per capita. För de flesta regioner är resultaten re-

lativt stabila över den studerade treårsperioden. För de regioner där en relativt stor ökning skett mellan 2015 och 2016 är det främst 1:1 projektmedlen samt 1:1 regionala företagsstöd som ökat.

Även inom denna finansieringskategori hittar vi Stockholm längst ned i den regionala per capita-jämförelsen. Detta är i sammanhanget inte särskilt anmärkningsvärt, då medlen går till att utjämna skillnader mellan regioner och att kompensera för exempelvis regionala nackdelar.

TABELL 3. Nationella, kompensatoriska anslag per region, totalbelopp för åren 2014–2016

Region	1:1 Projektmedel	1:1 Regionala företagsstöd	Transportbidrag	Summa
Norrbottn	393 064 686	302 120 807	380 739 242	1 075 924 735
Västerbotten	312 315 087	265 042 866	446 910 386	1 024 268 339
Jämtland	257 081 783	219 370 430	137 822 051	614 274 264
Västernorrland	216 730 803	232 879 941	124 452 493	574 063 237
Västra Götaland	126 157 443	258 070 378	6 031 798	390 259 619
Gävleborg	126 373 824	235 506 059	1 988 399	363 868 282
Värmland	130 599 197	219 225 510	0	349 824 707
Dalarna	126 438 426	205 995 412	2 202 749	334 636 587
Kalmar	84 935 521	152 778 729	25 258	237 739 508
Örebro	65 250 841	110 158 215	1 065 535	176 474 591
Blekinge	21 375 863	136 727 602	0	158 103 465
Skåne	15 747 500	134 074 946	40 949	149 863 395
Västmanland	38 517 857	105 202 376	206 982	143 927 215
Jönköping	18 474 697	111 418 202	1 336 403	131 229 302
Östergötland	18 020 762	108 887 834	0	126 908 596
Stockholm	19 399 461	84 526 575	335 253	104 261 289
Gotland	6 748 733	95 394 061	0	102 142 794
Södermanland	2 164 552	83 005 069	0	85 169 621
Kronoberg	6 853 472	56 521 825	0	63 375 297
Uppsala	7 104 057	47 991 905	0	55 095 962
Halland	12 648 189	32 606 336	450 101	45 704 626
Summa	2 006 002 754	3 197 505 078	1 103 607 599	6 307 115 431

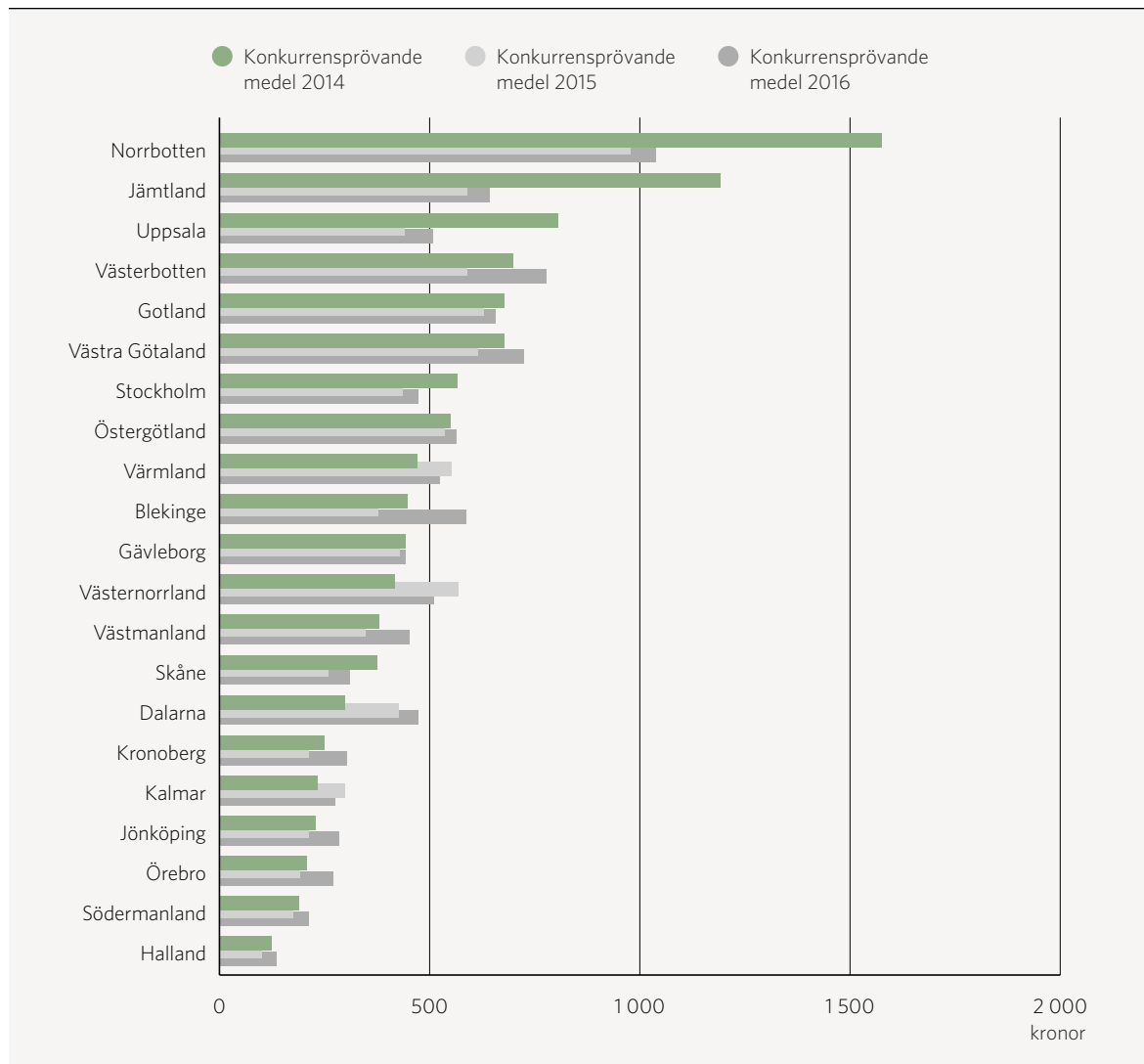
Konkurrensprövade medel

Kategorin konkurrensprövade medel består av de fyra finansieringskällorna:

- › Horisont 2020
- › Vinnovas program
- › Tillväxtverkets projektmedel 1:5
- › Energimyndighetens anslag 1:4

Diagram 3 visar hur de konkurrensprövade medlen fördelar sig mellan regionerna per capita.

DIAGRAM 3. Konkurrensprövade medel per capita, 2014–2016

Kategorin konkurrensprövade medel omfattar i absoluta belopp 10,8 miljarder kronor. Det är därmed den största finansieringskategorin i kartläggningen. Kategorin består till största del av medel från Vinnovas program, vilka uppgår till 7,6 miljarder kronor.

I denna kategori skiljer sig bilden från tidigare presenterade kategorier. Här märks till exempel

att en region som Uppsala, med sin starka högskolesektor, lyckas attrahera mycket medel. Högst upp återfinns dock likt tidigare ett norrlandslän – Norrbotten. Nedgången från 2014 till 2015 för de två främsta länen förklaras av att Norrbotten och Uppsala under 2014 beviljades stora belopp från Energimyndighetens 1:4-anslag – på nivåer som återkommer under 2015 och 2016.

Tittar vi istället på totalbelopp är det de tre storstadslänen som lyckats attrahera konkurrensprövade medel, där Stockholm och Västra Götaland båda ligger strax över 3 miljarder kronor följt av Skåne på 1,1 miljarder kronor.

Nederst återfinns Kalmar och Gotland. Detta förklaras av förhållandevis låga mängder medel kopplade till Vinnovas program, jämfört med övriga regioner.

För den som vill fördjupa kunskapen om Horisont 2020 har Vinnova publicerat ett verktyg som gör det möjligt att direkt söka och analysera svenskt deltagande. Genom detta kan man få en bild av hur svenska kommuner, landsting och regioner erhåller EU-finansiering för forskning, utveckling och innovation och vad man konkret gör i projekten. Mer information finns på Vinnovas webbplats.

TABELL 4. Konkurrensprövade medel, totalbelopp för åren 2014-2016

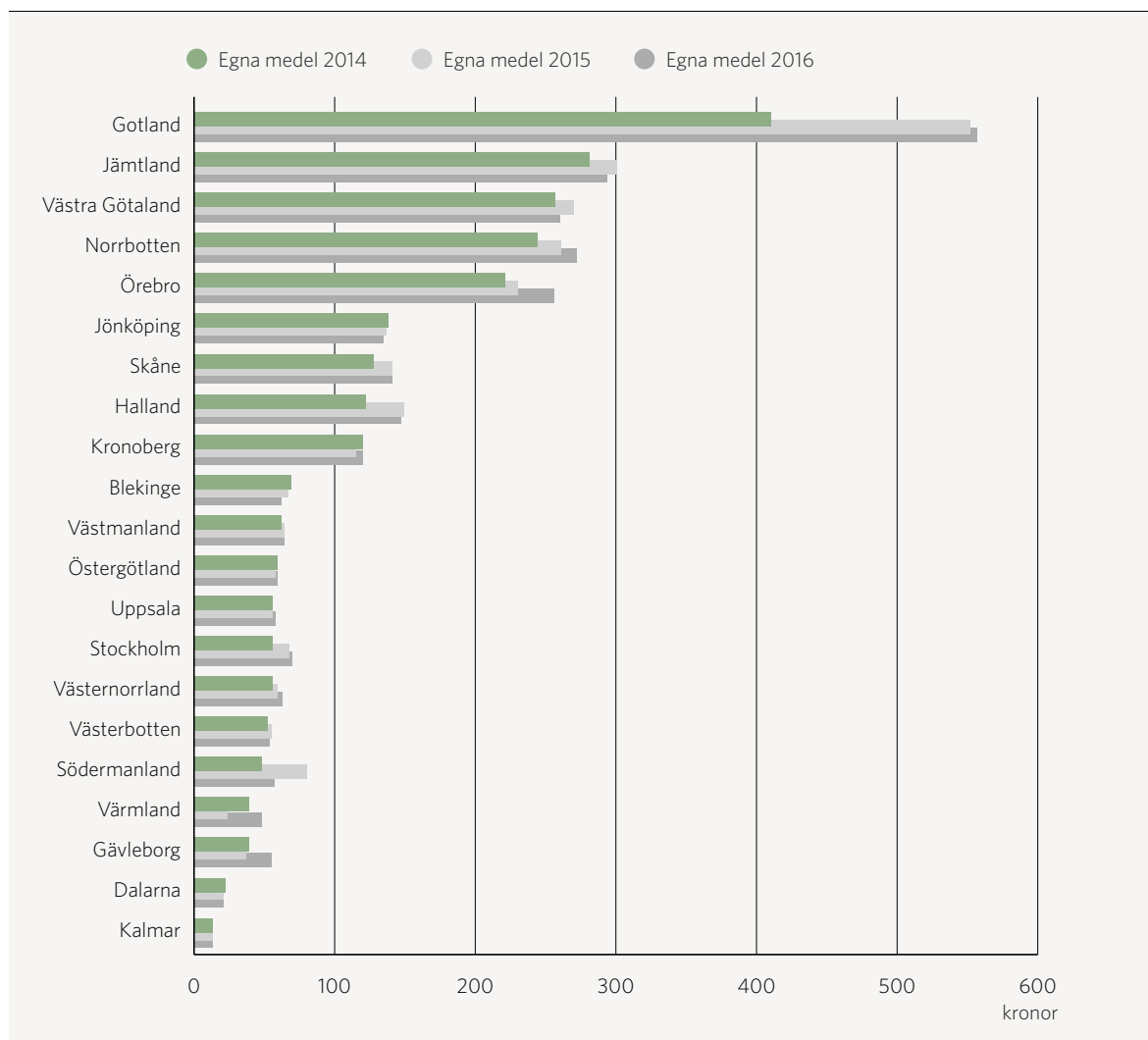
Region	Horisont 2020	Vinnovas program	Tillväxtverket projektmedel 1:5	Energimyndigheten anslag 1:4	Summa
Stockholm	215 564 755	2 467 779 250	61 940 216	456 162 898	3 201 447 118
Västra Götaland	107 606 253	2 091 521 262	67 746 689	801 673 677	3 068 547 881
Skåne	85 917 903	739 827 840	47 427 539	221 328 378	1 094 501 661
Östergötland	26 319 811	500 065 634	21 351 373	77 958 948	625 695 766
Norrbottnen	29 780 471	382 431 418	17 350 374	163 372 087	592 934 350
Uppsala	46 151 656	357 867 530	18 643 071	148 952 259	571 614 516
Västerbotten	8 160 889	194 685 225	24 461 193	29 727 864	257 035 171
Västmanland	11 710 968	167 105 481	12 102 690	12 157 677	203 076 816
Jönköping	1 434 800	100 635 665	23 068 897	14 904 783	140 044 145
Gävleborg	5 505 401	102 713 067	13 110 661	14 475 262	135 804 391
Värmland	5 209 683	99 992 982	15 508 042	5 473 854	126 184 561
Västernorrland	6 895 492	52 730 316	9 663 640	53 200 693	122 490 140
Dalarna	4 339 081	34 123 856	25 851 121	54 135 819	118 449 877
Kronoberg	3 231 706	66 903 205	13 844 485	6 139 374	90 118 770
Örebro	3 015 197	54 760 067	19 735 943	5 920 953	83 432 160
Blekinge	2 613 722	57 800 184	13 265 235	8 349 325	82 028 466
Halland	1 512 500	66 029 904	9 133 128	5 035 095	81 710 627
Södermanland	5 883 447	47 598 020	13 845 326	11 924 391	79 251 184
Jämtland	324 875	39 352 107	10 622 202	3 391 988	53 691 172
Kalmar	0	9 784 420	19 634 671	2 559 876	31 978 967
Gotland	0	4 118 654	4 466 321	8 775 275	17 360 250
Summa	571 178 610	7 637 826 087	462 772 817	2 105 620 476	10 777 397 990

Regionernas egna medel

Kategorin utgörs av egna medel som regionerna själva lägger på:

- › Näringslivsutveckling
- › Innovation, samarbete forskning/näringsliv, tillämpad forskning
- › Kompetensförsörjning
- › Digitalisering, bredband
- › Personalkostnader som relaterar till specifika insatser (in-kind)
- › Verksamhetsstöd/-bidrag av relevans (ALMI, inkubatorer, brysselkontor, destinationsbolag, etc.)

DIAGRAM 4. Regionernas egna medel, per capita, 2014–2016

I absoluta tal uppgår regionernas egna medel till totalt cirka 3,66 miljarder kronor. Som syns i diagrammet ovan uppvisar regionerna stora skillnader när vi tittar på medel per capita. En anledning till vissa regioners förhållandevis låga summor inom denna kategori är att regionerna är olika typer av organ. De regioner som återfinns i det lägre skiktet är oftast regionförbund, det vill säga kommunala samverkansorgan. Till skillnad från dessa finns i det övre skiktet oftare direktvalda regioner.

Skillnaden är att ett kommunalt samverkansorgan inte har lika mycket egna resurser som en direktvald region. Ett kommunalt samverkansorgan som ett regionförbund finansieras främst genom medlemsavgifter som betalas av medlemskommunerna. Dessa resurser är i sammanhanget relativt små och medför att dessa organisationer lägger förhållandevis lite egna medel på regional utveckling. Vidare är det viktigt att påminna om att 1:1-anslaget inte inkluderas i denna kategori, utan fångas upp i kategorin nationella, kompensatoriska medel.

Överst återfinns alltså region Gotland följt av Jämtland och Norrbotten när det gäller egna medel per capita. Ser vi istället på totalsummor är de tre storstadslänen i topp. Man bör också ha i åtanke att Kontigo bett regionerna göra ett urval utifrån den avgränsning som tagits fram (som bland annat exkluderar resurser som läggs på infrastruktur, kollektivtrafik, grundforskning och utbildning – vilket för dessa regioner är relativt stora budgetposter i sammanhanget).

TABELL 5. Regionernas egna medel, totalbelopp för åren 2014–2016

Region	Regionernas egna medel
Västra Götaland	1 298 600 000
Skåne	536 100 000
Stockholm	433 386 500
Örebro	206 220 000
Norrbotten	194 240 000
Jönköping	142 500 000
Halland	132 000 000
Jämtland	111 678 000
Gotland	87 386 000
Östergötland	78 331 000
Kronoberg	68 129 600
Uppsala	60 378 000
Södermanland	52 400 000
Västmanland	50 100 000
Västernorrland	43 441 901
Västerbotten	42 431 000
Värmland	30 727 000
Gävleborg	37 000 000
Blekinge	30 852 000
Dalarna	18 000 000
Kalmar	9 000 000
Summa	3 662 901 001

Slutsatser

Fördelningen av det regionala utvecklingskapitalet ser olika ut

Resultaten i kartläggningen visar att fördelningen av de regionala utvecklingsresurserna ser väldigt olika ut mellan regionerna, både vad gäller omfattning och typ av resurser. Gotland har till exempel drygt sex procent av de resurser som Västra Götaland har till sitt förfogande. Tittar man istället på utvecklingsresurser per capita så hamnar Jämtland i topp (5 700 kr/invånare) och Stockholm i botten (725 kr/invånare). Västra Götaland har störst andel av de regionala utvecklingsmedlen (15,86 %) medan Kalmar, Södermanland, Kronoberg och Gotland alla har under 2 % i andel av de totala medlen.

Om man bryter ned siffrorna uppenbaras tydliga mönster i hur de olika medlen fördelas mellan länen. Noterbart är att ett flertal av länen tydligt kan kategoriseras in i två olika grupper, där finansieringskällorna i sig skapar olika förutsättningar att bedriva regional utveckling.

Två tydliga grunder för finansiering av regional utveckling

Den första gruppen består av län med stor andel nationella, kompensatoriska anslag (39–49 %). Länen har även en betydande andel medel från ESI-fonderna (36–48 %) samt en låg andel egna

medel som finansieringskälla (8–2 %). Länen ligger även i topp gällande utfall av kompensatoriska medel i absoluta tal.

Bortsett från Jämtland hade varken Västernorrland eller Västerbotten bildat region vid tillfället då siffrorna inhämtades, vilket kan förklara den låga andelen egna medel.

Andra län uppvisar liknande profil, men skiljer sig åt på ett antal punkter. Såväl Värmland, Gävleborg som Dalarna har stora andelar ESI-fonder och kompensatoriska medel, men till skillnad från länen i grupp 1 har dessa län betydligt högre andelar konkurrensprövade medel (13–15 %). Kalmar har drygt 90 % av sitt totala regionala utvecklingskapital från ESI-fonder eller kompensatoriska medel, men deras siffror i absoluta tal är bland de lägsta i nästintill varje kategori (tillsammans med Södermanland), vilket visar på en allmänt låg nivå av resurser.

Grupp 1 - kännetecken

- ▶ Stor andel kompensatoriska medel (även i absoluta tal)
- ▶ Stor andel ESI-medel
- ▶ Låg andel egna medel

Län som ingår i grupp 1: Jämtland, Västerbotten, Västernorrland.

Län som uppvisar liknande profil: Värmland, Dalarna, Gävleborg, Kalmar.

Den andra gruppen består av län med stora andelar konkurrensprövade medel (43–74 %). Man har även överlägset mest medel beviljade från Horisont 2020-programmet, 85 % av totala beviljade medel). Gruppen kännetecknas vidare av en låg andel kompensatoriska anslag (2–12 %).

Grupp 2 - kännetecken

- › Stor andel konkurrensprövade medel
- › Stor andel av de totala Horisont 2020-medlen
- › Låg andel kompensatoriska anslag

Län som ingår i grupp 2: Stockholm, Skåne, Västra Götaland, Uppsala, Östergötland.

Det finns ett tydligt samband mellan beviljade medel från Vinnova och beviljade medel från Horisont 2020. Länen i grupp 2 står för 80 % av de totala medlen från Vinnova samt 85 % av medlen från Horisont 2020. Bortsett från Västra Götaland är samtliga län i grupp 2 långt ned på listan gällande kompensatoriska medel, sett till absoluta tal.

Länen karaktäriseras av större städer med relativt stort befolkningsunderlag. Det är även län med starka lärosäten och utvecklade samarbeten kring FoU-intensiva områden, vilket möjliggör och stärker behovet av den sorts utvecklingskapital som konkurrensprövade medel utgör.

Norrbotten - regionen som är både och

Noterbart är att Norrbotten inte ingår i grupp 1 där övriga norrlandslän ingår. Norrbotten har en relativt låg andel egna medel (8 %) och en hög andel kompensatoriska anslag (42 %). Dock har man också betydande medel från Vinnova och Horisont 2020 i absoluta tal. Avseende Vinnovamedel ligger Norrbotten väl i paritet med Uppsala och avseende Horisont 2020 som Östergötland. Norrbotten har därmed ESI-medel och kompensatoriska medel likt länen i grupp 1, men presterar väl i jämförelse med vissa län i grupp 2 avseende konkurrensprövade medel. Så pass stora tal inom kategorin konkurrensprövade medel antyder andra förutsättningar, som skiljer dem från övriga norrlandslän.

Vad kännetecknar övriga regioner?

Övriga regioner kan inte räknas in i någon av de två ovanstående kategorierna då de saknar en lika tydlig profil över hur de regionala utvecklingsmedlen erhålls. Gotland, Örebro och Halland har

alla en relativt stor andel egna medel (25–28 %), vilket kan bero på att man bildat direktvalda regioner.

Blekinge och Kronoberg har alla stora andelar av sina medel från ESI-fonderna (48–51 %) och samtidigt minst regionala utvecklingsmedel av alla sett i absoluta tal.

Jönköping och Västmanland har båda en fördelning av medel som ligger nära den av ett fiktivt genomsnittslän.

Övriga iakttagelser

Direktvalda regioner avsätter mer egna medel än samverkansorgan

Kategorin egna medel utgörs av medel i form av skattemedel eller medlemsavgifter som regionerna själva väljer att lägga på regional utveckling. Dessa medel kan anses vara fria, såtillvida att regionala beslutsfattare själva kan styra dem efter egna regionala prioriteringar. Här ser man tydligt att de län som har haft det regionala utvecklingsansvaret längst också har störst andelar egna medel (Halland 25 %, Skåne 21 %, Västra Götaland 23 % och Gotland 28 %). De regioner som allttjämt är regionförbund/kommunalförbund har väldigt låga andelar egna medel (exempelvis Dalarna 2 %, Värmland 3 % och Kalmar 2 %), vilket rimligen beror på deras beroende av medlemsavgifter snarare än skattemedel för den egna verksamheten.

Beroendet av ESI-fonderna är stort

Kartläggningen visar att beroendet av ESI-fonderna är stort. 14 av länen har det som sin främsta finansieringskategori, medan 5 län har det som sin näst största. Ser man bara till 2016 står ESI-fonderna för över 50 % av de totala regionala utvecklingskapitalet för 15 av länen.

Det finns en bild av att ESI-fonderna är viktigast för länen i norr, vilket stämmer i absoluta tal, men ser man till ESI-fonderna som andel av det totala regionala utvecklingskapitalet framträder en annan bild. De län som har störst andelar ESI-fonder är Södermanland, Kronoberg, Halland, Dalarna, Kalmar och Blekinge som alla hämtar ungefär hälften av sitt totala kapital från ESI-fonder under perioden 2014–2016. I absoluta tal ligger dessa län även bland de lägst placerade sett till det totala regionala utvecklingskapitalet.

En förväntad minskad budget för ESI-fonderna kommande programperiod skulle därmed få stora effekter på det regionala utvecklingskapitalet, speciellt för de mindre länen och länen i norr.

Finns det en Matteuseffekt för regionala utvecklingsresurser?

Matteuseffekten kallas det fenomen där ett system fortsätter att gynna en tidigare gynnad part. Namnet är hämtat från Matteusevangeliet; *”Var och en som har, han skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har.”*

Det är svårt att dra definitiva slutsatser kring en Matteuseffekt inom den regionala tillväxtpolitiken. Resultaten visar att regioner med en hög andel konkurrensprövade medel tenderar att ha mer regionala utvecklingsresurser i absoluta tal. Konkurrensprövade medel ger en fördel i att man som region själva kan välja vilka medel som ska sökas utifrån de prioriteringar och förutsättningar som regionen har, i jämförelse med de kompensatoriska medlen.

Vinnovas olika program är riktade mot innovation samt forskning och utveckling. De medel Vinnova förfogar över är större i absoluta tal än hela kategorin kompensatoriska medel. De fem regioner som kategoriserats in i grupp 2 står för drygt 80 % av de konkurrensprövade medlen och delar på över 6,1 miljarder, vilket är vad samtliga län delar på i kompensatoriska medel.

Kapacitet bygger kapacitet

Utrymmet för att öka det totala regionala utvecklingskapitalet finns framförallt inom de konkurrensprövade medlen. De som har högre andelar konkurrensprövade medel tenderar att ha ett större kapital i absoluta tal.

Vad menas med kapacitet?

Med kapacitet avses i detta fall ett läns samlade förmåga att tillskansa sig utvecklingskapital i syfte att främja regionala mål och prioriteringar. De län som i rapporten bedöms ha en hög kapacitet kännetecknas av större städer, ett stort befolkningsunderlag samt lärosäten med tydliga FoU-intensiva profiler. Denna kombination av grundläggande faktorer skapar en institutionellt stark grundstruktur och möjlighet att avsätta resurser för gemensamma satsningar, vilket skapar kapacitet att söka konkurrensprövade medel.

De län som har stora andelar kompensatoriska medel får en form av inbyggt kapacitetstak, då de utgår från en fast fördelningsnyckel, i jämförelse med till exempel Horisont 2020-programmet som söks i konkurrens från hela Europa och omfattar 80 miljarder euro för perioden 2014–2020.

Man kan inte dra en definitiv slutsats, men baserat på tillgänglig data verkar det finnas en Matteuseffekt, där län med större kapacitet kan söka mer konkurrensprövade medel än övriga. Kapacitet bygger mer kapacitet.

Hur kan fler ta del av de konkurrensprövade medlen?

Med nuvarande system kommer regionerna i grupp 2 fortsätta att öka sin kapacitet och således hela tiden ligga steget före resterande regioner. Detta gäller speciellt de tre storstadsregionerna, som också kan komma att öka sina andelar gentemot Östergötland och Uppsala på sikt. Det är också just befolkningsunderlaget som skiljer dem åt mot övriga regioner, det i sig bygger kapacitet i form av skatteunderlag och möjliggör stordriftsfördelar.

År 2019 väntas Sverige ha en enhetlig regional nivå med tre stora regioner (Skåne, Västra Götaland och Stockholm) och 18 mindre regioner, vilka förutsättningar finns då för resterande 18 att ta del av de konkurrensprövade medlen.

Kan flerregional samverkan vara ett sätt att minska sårbarheten?

Ett sätt att skapa mer kapacitet utan att bilda större regioner är att öka den mellanregionala samverkan kring strategiskt viktiga frågor för den regionala utvecklingen. En gemensam kraftsamling för att söka medel från Vinnova och Horisont skulle kunna skapa förutsättningar för mer regionala utvecklingsresurser till län som har svårt att konkurrera på egen hand.

Vikten av samverkan ska också ses i ljuset av att sammanhållningspolitiken (ESI-fonderna) riskerar att minskas i kommande budgetperiod. En minskning skulle få stora konsekvenser för den regionala nivån, då många län får betydande andelar av sina regionala utvecklingsresurser just från ESI-fonderna.⁸ Denna tes stärks än mer när man ser till hur stor andel av regionernas FoI-medel som kommer från strukturfonderna. Data från Eurostat visar att regioner som ingår i programområdena Mellersta Norrland, Småland och Öarna, Norra Mellansverige och Övre Norrland är väldigt beroende av just ESI-fonderna för att finansiera insatser, som i sin tur kapacitet att söka medel från Vinnova och Horisont 2020.⁹

TABELL 6. Andelen FoI-medel från EU som utgörs av ESI-fonder

Mellersta Norrland	89 %
Norra Mellansverige	85 %
Östra Mellansverige	31 %
Övre Norrland	71 %
Småland och öarna	88 %
Stockholm	14 %
Sydsverige	30 %
Västsverige	38 %

Detta indikerar att systemet är sårbart. Minskar ESI-medlen från EU kommer även steget mot mer medel från Vinnova och Horisont 2020 att hamna allt längre bort för dessa län.

Not. 8. Halland 49 %, Kronoberg 45 %, Södermanland 45 %, Jönköping 40 %, Dalarna 40 %, Blekinge 40 %.

Not. 9. Mellersta Norrland: Jämtland, Västernorrland. Småland och Öarna: Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland. Norra Mellansverige: Gävleborg, Dalarna, Värmland. Övre Norrland: Västerbotten, Norrbotten.

Hur ska den regionala tillväxtpolitiken se ut i framtiden?

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är *utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft*. Med detta mål som utgångspunkt kan man argumentera för att det finns brister i finansieringssystemet för den regionala tillväxtpolitiken. Ett fåtal län har utvecklingsresurser i absoluta tal som övriga inte är i närheten av, vilket i sin tur möjliggör kapacitet att söka än mer medel. På sikt leder detta till än mer ojämlika förutsättningar för att bedriva ett regionalt utvecklingsarbete. Men är detta ett reellt problem? Man kan argumentera för att starka forskningsmiljöer ska prioriteras i syfte att bygga konkurrenskraftiga miljöer globalt vilket i slutändan gynnar hela Sverige.

När finansiering av forskning och innovation utgör en så stor andel av det totala regionala utvecklingskapitalet hamnar målen för den svenska forskningspolitiken och den svenska regionala tillväxtpolitiken i en målkonflikt.

Faktum kvarstår att de regioner som inte har en uppbyggd kapacitet att öka sina regionala utvecklingsresurser via konkurrensprövade källor som

Vinnova eller Horisont 2020-programmet förlitar sig på ESI-fonderna för att bygga strukturer och kapacitet. Minskar medlen till ESI-fonderna i framtiden riskerar gapet bli än större.

Forskning och innovation är en central beståndsdel i det regionala tillväxtarbetet och har genom smart specialisering bidragit till att lyfta länens konkurrensfördelar samtidigt som konkurrenskraften stärks. Skulle de mindre länen få ännu svårare att hitta finansieringskällor för sitt arbete hotar det framtida utveckling och minskar den totala konkurrenskraften. Det är därför viktigt att kommande programperiod med ESI-fonder fortsätter att finansiera dem mindre länen FoI-strukturer. Vår kartläggning visar dock att regional utveckling för hela landet kan komma att kräva nya metoder och ett nytt angreppssätt om det uppsatta målet ska bli verklighet.

Kompetensutveckling i fokus

Christina Mattisson, ordförande i regionstyrelsen och regionråd Region Blekinge.

För Region Bleking är såväl socialfondmedlen som regionalfondspengarna avgörande för att kunna genomföra den regionala utvecklingsstrategin för länet. De är viktiga både för regionen, men också för de olika aktörer som regionen verkar genom, som exempelvis landstinget, kommunerna, högskolan, olika näringslivskluster och den ideella sektorn.

– De är oerhört betydelsefulla. Vi försöker jobba smart genom att använda våra regionala tillväxtmedel, som är cirka 27 miljoner per år, som medfinansiering till olika kompetensutvecklingsprojekt och regionala utvecklingsprojekt inom både socialfonden och regionalfonden. På så sätt får vi ut mer av dessa medel. Vi försöker jobba strategiskt och det känner jag att vi är väldigt duktiga på.

För vissa projekt står regionen som projektägare, och är då den part som håller ihop de olika deltagande aktörerna, men oftast är det andra aktörer som söker pengar och då är regionen, i vissa fall, med och medfinansierar.

– Projekten ska bidra till att uppnå målen i vår regionala utvecklingsstrategi ”Attraktiva Blekinge” och stärka en hållbar tillväxt och skapa fler jobb i länet. Projekten ska också bidra till att EU2020-målen om smart, hållbar och inkluderande tillväxt uppnås.

Blekinge är ett län med en stark industri och är därmed också en konjunkturkänslig region. Det blev extra kännbart efter finanskrisen 2008–2009, som också blev en kris för fordonsindustrin i Sverige. Volvo och ett stort antal andra företag kopplande till fordonsindustrin drabbades då hårt och det påverkade hela regionen stort. Med stöd av bland annat socialfonden genomfördes ett omfattande kompetensutvecklingsprojekt för de drabbade inom ett antal olika företag.

– Det samarbetet mellan företagen har genom åren utvecklats och till exempel lett till bildandet av Techtank, som är ett teknikkluster bestående av avancerade industri- och teknikföretag inom främst fordonsindustrin.

Bland annat gjorde medel från Europeiska Regionalfonden Techtanks uppbyggnad och utveckling möjlig, säger Christina.

Socialfondsmedel har haft stor betydelse i den gemensamma kraftsamlingen mot den höga ungdomsarbetslösheten i länet. År 2013 togs en gemensam handlingsplan fram med målet att halvera ungdomsarbetslösheten till 2017.

– Det arbetet gör länets alla kommuner, landstinget, länsstyrelsen, högskolan och Almi tillsammans, med Region Blekinge som projektägare.

Största utmaningen idag för den regionala utvecklingen är främst att klara kompetensförsörjningen och att hela Sverige ges förutsättningar att utvecklas. Idag är det en stark koncentration kring storstadsregionerna. Läget ser väldigt olika ut i landet, och Christina vill att medlen ska användas för att utjämna de skillnaderna.

– Jag tycker man från nationell nivå, i EU-sammanhang, behöver lyfta fram och visa på hur stor betydelse strukturfondsmedlen har för den regionala tillväxten och utvecklingen i hela Sverige. Inför kommande programperiod finns en oro över vad som kommer att hända med strukturfonderna och till vilka länder de kommer att gå till. Sammanhållningspolitiken är en liten del av EU:s budget, men oerhört viktig för det regionala utvecklingsarbetet i hela EU.

Regional utveckling kräver ett professionaliserat arbetssätt

Irén Lejegren arbetar med regional utveckling i Region Örebro län, hon är både regionråd (S) och ordförande i nämnden för regional tillväxt.

Irén menar att det regionala utvecklingskapitalet har och har haft en väldigt stor betydelse. Och inte bara själva medlen i sig. Eftersom programmen som de kommer ifrån kräver att man utarbetar tydliga projekt blir arbetet med regional utveckling professionaliserat och mer strukturerat. Det betyder att det också blir lättare att göra utvärderingar av projekten. Då handlar det framför allt om medel från strukturfonder och statliga medel.

– Det har verkligen gett oss ett arbetssätt, eller varit en del av ett arbetssätt, som gör att vi faktiskt jobbar mer systematiskt. Att ta reda på vad som är våra styrkor och inte bara ha projekt efter projekt. Pengarna gör att projekten måste ha starka ramar. Det är inte så att de här pengarna är avgörande för allting, utan mycket beror också på andras insatser. Men vi försöker att se var det kan göra skillnad att vi satsar. Det är helheten som är poängen.

Medlen är en förutsättning för att många projekt kan bli av. Irén menar att de ger en möjlighet till att starta projekt, att testa de idéer som annars kanske inte kunde bli verklighet – vilket i sig är en förutsättning för att utveckla samarbeten och arbetssätt.

– Sen måste man ju vara ganska säker på att det är ett viktigt utvecklingsprojekt man satsar på, vi hoppar inte i vilka tunnor som helst.

De flesta projekt är på tre år. Ibland är det för kort, och då kan regionen själv gå in med medel för att kunna förlänga projekten. Till exempel om man ser att det behövs för nästa steg i utvecklingen så kan man förstärka med ett eller ett par år ytterligare, även om det inte tillhör vanligheterna.

När man hittat sätten att bygga långsiktiga strukturer, de som går över i ordinarie verksamhet, vet man att medlen verkligen har gjort nytta. Ett exempel från flera regioner är science park. En tydlig aktivitet som knyter ihop företagande, det offentliga och universitet, där framgången ligger i helheten.

Vad betyder då sammanhållningspolitiken ur ett regionalt perspektiv? Irén:

– Dels att vi är en del av Europa, dels att vi jobbar mot gemensamma mål, mot en smart, inkluderande samhällsutveckling. De gemensamma målen som vi kommit överens om i Europa, som minskad fattigdom och större konkurrenskraft och så vidare, de målen ser vi också och kan jobba mot. Vi har gjort en resa från att jobba från projekt till projekt, till att jobba systematiskt. Och det tror jag verkligen ger en större effekt. Det är den största vinsten.

Att sammanhållningspolitiken kommer hålla samman i Europa ser Irén som en stor utmaning. I det regionala utvecklingsarbetet är sammanhållningspolitiken ett kitt för deltagandet i europaarbetet., vilket gör det så viktigt. Och det gäller inte bara på statsrådsnivåer – på andra nivåer kan man hjälpas åt, lära av varandra och skapa möten för en trevligare värld.

– Det tror jag snarare behöver stärkas. Jag är rädd att det förvinner, just nu är det svårt att se var det är på väg. Det påverkar naturligtvis både hur mycket pengar vi kan få, men också den andra delen som handlar om att hela Europa ska utvecklas och att vi kan jobba tillsammans för det, det som är grunden.

Många saker tittar man också på för att se man om det går att jobba tillsammans med för att bygga ett mer sammanhållet Europa. Det kan handla om laddstolpar eller signalsystemet för tågen, saker som främst företagen och privatpersoner möter. En del problem har man löst tillsammans, som till exempel roamingavgifter.

För framtiden önskar Irén att man skulle hitta möjligheter, medel och styrkan i att jobba för fler mellanfolkliga möten.

– Det är något mer än pengarna. Det är hela sammanhållningspolitiken som är det viktigaste.

Skördefest på Öland.

Sektorsstyrningen är vår främsta utmaning

Leif Larsson, ledamot i styrelsen och arbetsutskottet i Regionförbundet i Kalmar län, och ordförande i regionala strukturfondspartnerskapet för Småland och öarna.

Leif Larsson sitter i den politiska ledningen för Regionförbundet i Kalmar län, och är ordförande i strukturfondspartnerskapet för Småland och öarna, och i det uppdraget ytterst ansvarig för de projekt som regionförbundet prioriterar i de sociala och regionala fonderna.

Regionförbundet i Kalmar län får cirka 45 miljoner kronor i statliga medel om året, vilket är de utvecklingsmedel man har att jobba med i länet och därför är de väldigt betydelsefulla. De går framför allt till två områden:

– Det första är den tredjedel som går till företagsstöd, där det viktiga är att det handlar om små och många insatser, så kallade

konsultcheckar. De underlättar företagens digitaliseringsprocesser, marknadsföring och deras arbete med internationalisering. Det är ett smörjmedel i utvecklingen av enskilda företag och företag i samverkan, och vi har sett undersökningar som visar att satsningen på företagsstöden har varit lyckosamt.

Den andra delen, cirka två tredjedelar, går till medfinansiering av projekt, egna eller de som är samarbeten med till exempel länets kommuner eller olika organisationer, inte minst medfinansiering av EU-projekt.

– Eftersom Regionförbundet i Kalmar län fortfarande är ett samverkansorgan och inte en fullgod region så är de här pengarna det starkaste regionalpolitiska utvecklings-

instrumentet som vi har, tillsammans med EU:s strukturfonder, framförallt då regionala fonden.

Man har också möjlighet att söka pengar från strukturfonderna för regionen och öarna som är på 1,1 miljard för perioden 2014–2020 och tillsammans med de statliga medlen den största kraften som regionen har för utveckling. De är helt avgörande för att göra egna insatser, menar Leif.

Från EU:s regionala fond kunde Regionförbundet i Kalmar län ta medel till starten av Ölands skördefest:

– Ett lyckat exempel är skördefesten på Öland. När de första tankarna om den kom så gjorde vi ett projekt tillsammans med Ölands-kommunerna och företagsorganisationer. Det handlade om att få en struktur på arbetet: samordning, marknadsföring och personella resurser. Det var en startraket för att gå igång med skördefesten som nu är en succé både nationellt och internationellt. Det är ett jättebra exempel på hur man sätter igång processer som kan gå vidare själva sen.

Skördefesten är en av flera framgångsrika satsningar. Ett annat projekt är det som idag kallas för Lärcentra, som startade upp med medel ur sociala fonden. I Vimmerby Hultsfred och Västervik började man jobba med tele-bild-teknik tillsammans med universitet för att få till stånd högskoleutbildningar på hemmaplan. Det gav distansutbildningar som gjort att invånarna där har kunnat bo kvar i området men ändå gå en kvalificerad utbildning. Det betyder naturligtvis mycket för de som kan bo kvar där de har sin sociala förankring med familj och så vidare, men också för de små orterna som minskar sin utflyttning.

Numera har kommunerna tagit över ansvaret för driften, och det har utökats till flera kommuner. Leif menar att den uppbyggnaden inte hade varit möjlig utan skjutsen utifrån, från den sociala fonden.

– Sammanhållningspolitik är ju inte ordet på allas läppar, men jag brukar säga att regionernas del i sammanhållningspolitiken och delaktighet i EU 2020 är starkare än vad jag upplever att den är från nationell nivå. Vi kan ju också göra konkret handling, men det är inte alltid vi möter förståelse för det från nationellt håll.

Leifs uppfattning är att det finns en svag kunskap om vad som händer ute i landet. Han önskar att man lyssnade tydligare på det som man beskriver i olika delar av landet, både på riksdags- och regeringsnivå. Men också myndigheter behöver ha ett större helhetstänk när det kommer till den regionala utvecklingen, och en större tilltro till det arbete som görs.

– Den största utmaningen framåt är den sektorsstyrning som finns, den är till förfång för det arbete som pågår och gör att man inte tar tillvara på de möjligheter som finns. Det är väldigt mycket stuprör. Det är en väsensskillnad på olika politikområden, kulturerna på näringsdepartementet och på arbetsmarknadsdepartementet ser helt olika ut. Det finns också en övertro på hur stora effekter nationella åtgärder kan ge hos både individer och företag.

– Nyckeln till framtida framgång ligger i att vi tar vara på de kunskaper och kompetenser som finns på lokal, regional och central nivå och samverkar för ett bättre resultat.

Regionalt utvecklingskapital

KARTLÄGGNING AV REGIONALA UTVECKLINGSRESURSER

Det regionala utvecklingsansvaret innebär ett ansvar för länets strategiska utveckling. Från år 2017 innehas ansvaret av 14 direktvalda regioner, sex regionförbund och en länsstyrelse. Regionbildning pågår och år 2019 kommer Sverige ha en enhetlig direktvald regional nivå med likalydande uppdrag. Förutsättningarna för uppdraget kommer dock att skilja sig åt mellan regionerna.

Sveriges Kommuner och Landsting har tillsammans med konsultföretaget Kontigo gjort en kartläggning av vilka resurser som finns att använda för tillväxtskapande arbete på regional nivå och hur dessa fördelar sig över landet. Syftet med kartläggningen är skapa förståelse för hur den regionala utvecklingspolitiken finansieras och bidra till diskussionen kring hur politikområdet kan utvecklas i framtiden, i ljuset av den pågående regionbildningen.

ISBN 978-91-7585-585-1

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | www.skl.se